

Onderstaand de aardkundig markante gebieden volgens Telluris(10) en Gooi en Vecht(18).
Er is een redelijke overeenstemming voor 12 van de G&V gebieden.
Het bijbehorend document van G&V geeft per markant gebiedje een goede toelichting.

TELLURIS

Een bijdrage van Stichting Nationaal Landschapskundig Museum 'Telluris', [H.A. Visscher](#)

T01-De hoogte van Muiderberg (GV04)

Het is een vrij natuurlijk, maar wel ten dele bebouwd geraakt restant van een kleine stuwwal die aan de noordzijde door de voormalige Zuiderzee werd ondergraven. In het tot ruim vijf meter boven NAP reikende gebied kunnen enkele afzonderlijke lage heuvels worden onderscheiden.

Langs de kust bouwde de Zuiderzee er bij hoge windsnelheden gefaseerd aan een stormwal. Dergelijke veelal grunderige ruggen ontstonden ook elders langs de Zuiderzee, maar bleven door latere afgravingen nog slechts hier en daar behouden.

T02-Een natuurlijk gebied noordwestelijk van Huizen (GV03)

Dit gebied is het door de voormalige Zuiderzee ondergraven, relatief lage noordelijkste deel van het Gooise stuwwallenlandschap. Het aardoppervlak wordt er verlevendigd door enkele verspreide heuvels, enige ovale terreindepressies en wat kleine troggen, waarvan de oriëntatie verschilt. Evenals bij de Muiderberg bleef er onderaan de Aalberg nog een stormwal langs de voormalige Zuiderzeekust behouden.

T03-Een natuurlijk gebied tussen Huizen en Bussum (GV10)

Het grotendeels met heide begroeide gebied toont ons een tot 36 meter boven NAP reikend, relatief hoog deel van het Gooise stuwwallenlandschap met een door aanwezigheid van allerlei microreliëf pokdalig uiterlijk. Een deel van het microreliëf is zichtbaar als kleine kommen of troggen, waarvan de oriëntatie nogal uiteenloopt. Veel microreliëf ontstond door kleinschalige winning van grind, zand of leem.

T04-Een klein gebied tussen Huizen en Blaricum (GV16)

Van grondverzet en bebouwing gevrijwaarde overblijfselen van een vroeger ook geomorfologisch en cultuurhistorisch belangwekkend meentlandschap tonen ons er gestuwde afzettingen, een keienvloer, smeltwater- en windafzettingen.

T05-Een deel van het Gijzenveen (GV13)

In dit tussen de wijk Hilversumse Meent en de bebouwde kom van Bussum gelegen gebied is een zeer heterogene grondlaag met veel verspreid daarin voorkomende keien waarschijnlijk het residu van een modderstroom die door waterverlies tot stilstand kwam. Voor zover bekend werd een dergelijke structuur elders in Nederland nog niet (bewust) waargenomen.

T06-Enkele gebieden tussen Bussum, Laren en Hilversum (GV11)

Het gaat hier om een bosrijk en enigszins geaccidenteerd dek- en stuifzandgebied westelijk van de spoorlijn en een ten dele ook op de oostelijke Gooise stuwwal gelegen complex heideterreinen. Zowel een deel van de ijssmeltwaterafzettingen als de opgestuwde formaties zijn later nog weer door het landijs overdekt. Hiervan getuigt de keileem die het ijs plaatselijk achterliet. Met name op de noordelijk van Hilversum gelegen Aardmansberg is dat nog goed te zien. Op de stuwwal doet de oriëntatie van een zone met veel troggetjes aan de letter S denken.

Vanuit een tot 28 meter boven NAP reikende stuwwalkruin loopt een systeem (dek)zandruggetjes in ongeveer westzuidwestelijke richting naar het grote afgegraven gebied ter weerszijden van de spoorlijn Hilversum-Bussum.

Cultuur(pre)historisch is het gebied van belang door de aanwezigheid van enkele groepen grafheuvels, historische wegverbindingen en een voormalige banscheiding.

T07-Het Hilversumse Boombergkwartier (GV18)

De woonwijk is genoemd naar de er deels bebouwing bespaard gebleven markante culminatie van de zuidelijke Gooise stuwwal.

Op en bij die hoogte werden voornamelijk in de dertiger jaren van de 19de eeuw enkele zeer brede houtsingels aangelegd en ontsloten door enige wandellanen. Aldus ontstond een groene verbindingzone tussen de oude dorpskern van Hilversum en het Corversbos. Door haar invloed op het landschapsarchitectonische project is de hoogte ook cultuurhistorisch van belang.

T08-De zuidwesthoek van het landgoed Zonnestraal (GV15)

De hogere gronden van het Gooi worden er in het bos begrensd door een duidelijk hellende zone.

T09-Een bos- en heidegebied zuidelijk van Hilversum (GV15)

Het is een op en bij de lokaal door ijssmeltwater opgehoogde, zuidelijke stuwwal gelegen terrein. De min of meer gelede stuwwal loopt in en bij Hilversum in ongeveer zuidzuidwestelijke richting en voorbij een vrij markante pas zuidoostwaarts naar Hollandse Rading.

De Hoorneboegse Heide presenteert er ook halfnatuurlijke en culturele geofenomenen. Dat zijn de er onder meer op een zandruggetje gelegen grafheuvels, restanten van een langgerekt walletjesraster dat prehistorische akkertjes scheidde en enkele zones "golfplatenrelief" die herinneren aan het verstuivingen genererende, vroegere verkeer met paard en wagen over ongebaande tracés.

T10-Een complex bossen zuidoostelijk van Hilversum (GV09)

Het betreft voornamelijk de langgerekte zw-no georiënteerde terreindepressie van het Hilversums Wasmeer, haar bosrijke omgeving, het Smithuysen- en het Cronebos. Min of meer verstoven dekzanden presenteren er onder meer een aantal enigszins slingerende en in elkaars verlengde gelegen troggen. Waar de recente verstuivingen van betekenis werden ontstond een grilliger reliëf met sterk asymmetrische terreinverheffingen en plateautjes.

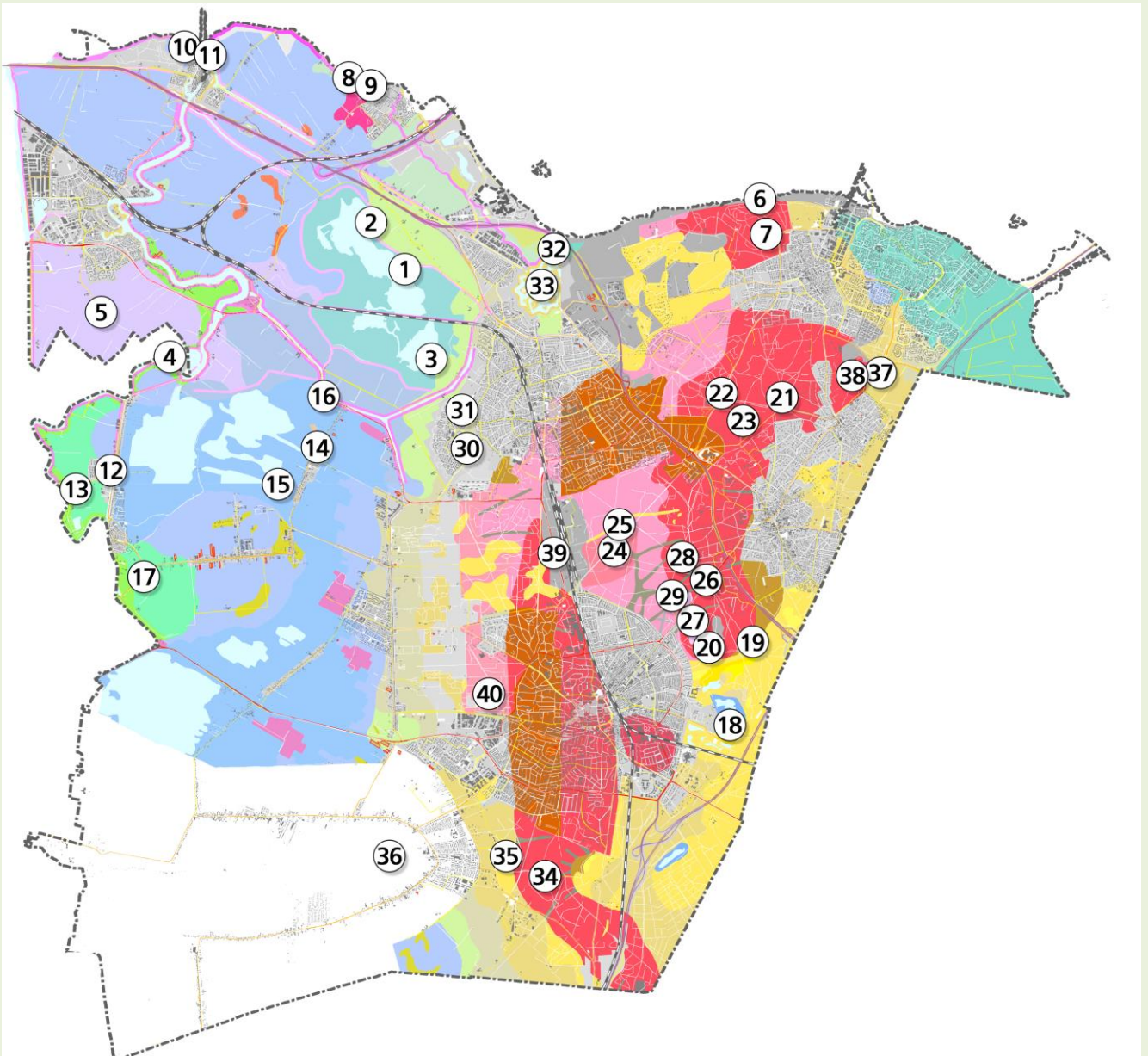
Oostelijk van het gebied kwam onder meer een enkele trog op een golfterrein te liggen.

Hieraan toevoegen de aardkundige monumenten van Noord-Holland:

- **Naardermeer (GV01)**

- **Weesp, Aetsveldse polder en Vechtoeverwallen (GV02)**

Gooi&Vecht

W = Wetenschappelijk
 G = Geologie
 M = Geomorfologie
 H = Hydrologie
 I = Internationaal belang
 N = Nationaal belang
 R = Regionaal belang

Overige waarden:
 Cultuurhistorie
 Archeologie
 Ecologie
 Landschappelijk
 Educatief

GV01-Naardermeer

1. De Muggenbult Naardermeer, natuurlijk meer; kwelzone met zandige meerbodem en legakkers
W, M, H, I, N, R Ecologie, Landschappelijk, Educatief

2 De Machine Naardermeer, natuurlijk meer; kleiige meerbodem en veenoevers
W, M, H, N, R Ecologie, Landschappelijk, Educatief

3 De Meerkade Naardermeer, natuurlijk meer; moerasbos met kwelzone en zandige bodem
W, M, H, N, R Ecologie Landschappelijk

GV02-Weesp, Aetsveldsepolder en Vechtoeverwallen

4 Fort Hinderdam Vecht met oeverwallen en kommen, voormalige getijderivier
G, M, H, N, R Landschappelijk Educatief Cultuurhistorisch

5 Aetsveldsepolder Vecht met oeverwallen en kleiige kommen, met kreekrug
W, G, M, H, N, R Landschappelijk Educatief

GV03-Gooikust

6 Aalberg Gooikust met stuwwal als natuurlijke kustverdediging en voormalig zeeklif. Kust met stormrug en ondiepe zandige vooroever. Voor Nederland uniek type kust
W, G, M, H, I, N, R Landschappelijk, Ecologie, Cultuurhistorie, Educatief

7 Naarder Enk Kustzone met stuwwal als natuurlijke kustverdediging. Oud cultuurlandschap met karakteristiek stuwwalrelief (grindkoppen)
G, M, N, R Landschappelijk, Cultuurhistorie Educatief

GV04-Muiderberg

8 Muiderbergkust Kust met stormrug
W, G, M, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie

9 Muiderbergklif Klifkust van voormalige Zuiderzee; voor Nederland uniek type natuurlijke kust
W, G, M, I, N, R Landschappelijk Educatief Cultuurhistorie

GV05-Muiden, Vechtmonding

10 Muiderslot Vechtmonding: voormalig estuarium met kasteel
M, H, I, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie Educatief

11 Zeesluizen Muiden Vechtmonding met voormalige zeesluizen, zeedijken en oeverwallen
M, H, I, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie Educatief

GV06-Nederhorst den Berg

12 De Berg Opduiking van Pleistoceen duin in West-Nederlandse veengebied met vroeghistorische bewoning
W, G, M, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie Educatief

13 De Kaai Vechtoeverwal in het veengebied: klink en veenoxidatie
G, M, H, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie Educatief

GV07-Ankeveen, veenlandschap met zandopduikingen

14 Ankeveen Pleistocene opduiking in West- Nederlandse veengebied
G, M, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie Educatief Ecologie

15 Bergse pad Legakkers en plassen in Hollandveen
W, M, H, N, R Landschappelijk, Ecologie Educatief

16 De Ankeveense Molen Pleistocene opduiking in West- Nederlandse veengebied
H, N, R Landschappelijk, Ecologie Educatief

GV08

17 Horstermeer Drooggemaakt voormalig ten dele natuurlijk meer, met enorme kwel en zeer variabele ondergrond

W, H, I, N, R Landschappelijk Ecologie, Educatief Cultuurhistorie

GV09-Laarder Wasmeren/Zuiderheide

18 Groot Wasmeer Hangwatervan in lage deel van met dekzand gevuld smeltwaterdal door stuwwal

W, G, M, H, N, R Landschappelijk Ecologie Archeologie

19 't Bluk Actieve stuifzanden in lage deel van met dekzand gevuld smeltwaterdal door stuwwal

W, G, M, N, R Landschappelijk Ecologie, Educatief Archeologie/Cultuurhistorie

20 Langewater Voormalig stuifzand complex met meerdere oude (Holocene) verstuivingsfasen en goed ontwikkelde laag van Usselo. Uniek voor Nederland.

W, G, M, I, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie Archeologie

GV10-Tafelberg(heide)

21 Tafelberg Hoge stuwwalkop met goed zichtbare strekking van gestuwde lagen en veel oude groeven

G, M, N, R Landschappelijk, Ecologisch Cultuurhistorie Educatief

22 Crailo Kalkzandsteen uit ondergrond: verkitte zandpakketten uit gestuwde afzettingen in stuwwal

W, H, N, R Ecologisch, Educatief

23 De Leemkuil Groeve in gestuwde afzettingen met leemlagen

H, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie

GV11-Westerheide

24 Aardjesberg Keileemplateau over kameterras met groeve in keileem.

W, G, M, H, I, N, R Landschappelijk Cultuurhistorie Archeologie Ecologie, Educatief

25 Lange Heul Pleistoceen lengteduin op kameterras

G, M, N, R Landschappelijk Ecologie

GV12-Sint Jans Kerkhof

26 Museum Hofland Geologisch museum met zwerfstenentuin

G, M, N, R Educatief, Archeologie

27 Zuiderheide Stuwwalflank met Neolithische/Bronstijd grafheuvelcomplex

W, M, I, N, R Educatief, Archeologie

28 Doodweg Stuwwal met groeves: grondstoffenwinning in gestuwde zand, leem en grindlagen

G, M, N, R Educatief, Cultuurhistorie, Ecologie

29 Pompstation Drinkwaterwinning in de stuwwal: pompstation in groeve

M, H, R Educatief, Cultuurhistorie

GV13-30 Fort Gijzenveen Randzone van Gooi met Hollandveen over Pleistocene zanden: Het verdrinken landschap

W, G, M, H, N, R Landschappelijk, Ecologie, Cultuurhistorie, Educatie

31 Lagieskamp/ Koeienmeent Randzone van Gooi met kwelzone op overgang Pleistoceen naar Hollandveen

W, G, M, H, I, N, R Landschappelijk, Ecologie, Cultuurhistorie

GV14-Naarden e.o

32 Fort Ronduit Naarden aan Zee: voormalige kust en zeehaven van Naarden
M, H, N, R Landschappelijk, Cultuurhistorie, Educatie

33 Vesting Naarden Vesting op kop van Gooische stuwwal
G, M, H, I, N, R Landschappelijk, Cultuurhistorie, Educatie

GV15-Schip op de stuwwal

34 Hoorneboegsche Heide Stuwwalkop met grafheuvels, raatakkers en andere cultureel erfgoed elementen.
W, G, M, N, R Landschappelijk, Archeologie, Cultuurhistorie, Educatie

35 Zonnestraal Stuwwalhelling met Werelderfgoed Zonnestraal
G, M, I, N, R Cultuurhistorie, Educatie

36 De Straal Veenontginningslandschap met middeleeuwse verkaveling
G, M, H, N, R Landschappelijk, Cultuurhistorie

GV16-Rijsbergen

37 Groeve Rijsbergen Westhelling van Eem-dal met in groeve ontsloten gestuwde lagen, keileem, jongere hellingafzettingen en dekzandcomplex
W, G, M, H, I, N, R Landschappelijk, Ecologie, Cultuurhistorie

38 Rijsbergen Intacte westhelling van Eemtongbekken
G, M, H, N, R Landschappelijk, Ecologie, Cultuurhistorie

GV17

39 Zanderij Crailo Grote, diepe zandgroeve in Pleistocene afzettingen met zwerfkeien en grondwatergevoede plassen. Grootste ecodeuct ter wereld.
H, R Landschappelijk, Ecologie, Educatie, Cultuurhistorie

GV18

40 Corversbos Spoelzandvlakte uit Saalien met uit Eemien daterende Neanderthalervindplaats (vermoedelijk kampement)
W, G, N Archeologie, Educatie